

Daar alleen kan liefde wonen

'De Wereldverbeteraar' als monoloog van Peter De Graef bij De Paardenkathedraal

Peter De Graef als 'De Wereldverbeteraar': een eenzame man voor een reusachtige achterwand. (Foto Sjouke Dijkstra)

Een in doodsstrijd verkerende rat, die spichtig om zich heen kijkt in een ultieme poging het gevaar af te wenden. Een demente, aan zijn stoel gekluisterde grijsaard die vermoedt dat zijn laatste uur geslagen heeft. Een kraaiende baby, die, onwennig maar vol verwondering, zijn omgeving aftast. Peter De Graef, die bij De Paardenkathedraal aan zijn tweede bijna-monoloog toe is na *Itak* vorig seizoen. Talrijk zijn de associaties die Thomas Bernhards *De Wereldverbeteraar* in een regie van Dirk Tanghe oproept. Dat wijst op rijkdom, en toch schort er iets aan deze voorstelling, die vanavond in de Gentse Vooruit haar Vlaamse première beleeft.

Misschien is het wel de veelheid die tegenstaat. Tanghe, aan zijn derde encensering toe bij het Utrechtse gezelschap waarvan hij sinds vorig jaar artistiek leider is, is er voor op zijn hoede geweest om van *De Wereldverbe-*

teraar de kankeraar te maken waarvoor Bernhards figuren al te vaak worden versleten. Aange-naam gezelschap is hij nochtans niet, de professor die een god-ganse dag op alles en nog wat zit te foeteren in afwachting van de hoogwaardigheidsbekleders van de universiteit die hem een eredoctoraat komen uitreiken. Vooral zijn steun en toeverlaat, de vrouw die bij hem inwoont ("Twintig jaar heeft ze gehoopt dat ik met haar zou trouwen"), krijgt het hard te verduren. Hij beseft nochtans zeer goed: zonder haar is hij niets, is hij "vernietigd".

De relatie tussen deze twee mensen heeft Tanghe op een bijzonder knappe manier vormgegeven. De vrouw (Marie Louise

Stheins) komt nog minder in beeld dan bij Bernhard, en als ze al eens te voorschijn komt in een van haar "lelijke jurken", mompelt ze onverstaanbaar voor zich uit. Dat isoleert de man op het eerste gezicht nog meer, maar eigenlijk is het net die ontstellende onverstaanbaarheid waarmee de vrouw zich zijn gesakker laat welgevalen, die hun liefde

Onmiskerbare kwaliteiten, maar soms een ongemakkelijke mix van Tanghe, De Graef en Bernhard

schraagt. Na een tijd neemt hij haar in zijn armen en perst haar bijna fijn: het soort omhelzing waarmee een mens zich aan het leven vastklampt.

Scènes met een dergelijke intensiteit hebben weinig meer nodig om tot de verbeelding te

spreken. Daarom is het jammer dat het personage van de professor bijzonder grillig is opgebouwd, allicht om het tragikomische van zijn karakter te accentueren, waardoor hij aan geloofwaardigheid verliest. Onnodig is bijvoorbeeld het taalspel dat De Graef op een bepaald moment gaat spelen: West-Vlaams, Oost-Vlaams, Hollands, Duits, plots worden verscheidene talen en dialecten op een hoopje gegooid met als enige reden het verhoopte komische effect. Dat geldt ook voor het flesje met stroop dat hij tot drie keer toe over zijn hemd uitkiepert: een eerste keer heeft die onhandigheid iets aandoenlijks, bij herhaling wordt het *grand guignol*. De moeizame maar efficiënte manier ten slotte waarop hij zich op een gegeven moment opricht en, ondanks zijn verlamming, een paar stappen zet, geven hem iets van een poseur, een ingebeeld zieke, die immobiliteit voorwendt wanneer het hem past.

Te veel van deze elementen verraden de nood van de regisseur om variaties aan te brengen in een tekst die het gevaar van een litanie inderdaad in zich draagt: een beetje als het reusachtige gele achterdoek, dat de eentonigheid moet breken van de eenzame man die rechts vooraan in zijn stoeltje zit. Peter De Graef levert daar meer dan twee uur lang een prestatie om u tegen te zeggen. En toch valt het op dat die passages hem het best liggen, die de bizarre logica van de personages in zijn eigen voorstellingen weerspiegelen. *De Wereldverbeteraar* is een productie met onmiskerbare kwaliteiten, die echter te vaak een ongemakkelijke mix wordt van Tanghe, De Graef en Bernhard.

Peter Anthonissen

Voorstellingen op 3 en 4/12 in Vooruit (Gent); op 10/12 in CC Hasselt; op 7/1 in de Kortrijkse Schouwburg; op 8/1 in Stadschouwburg Brugge; op 9/1 in De Werf (Aalst); op 10/1 in Stadsschouwburg Sint-Niklaas; op 13/1 in Stadsschouwburg Leuven; op 15/1 in De Warande (Turnhout); op 16/1 in De Brouckère (Torhout); op 17/1 in CC Strombeek-Bever; op 6/2 in De Schakel (Waregem).